

PARTIZANSKA KNJIGA

Edicija
Tekstopolis
Knjiga 41

PARTIZANSKA KNJIGA

Naslov originala:
Pascal Rebetez
poids lourd

© mars 2017, éditions d'autre part
© Partizanska knjiga, za ovo izdanje,
2020.
© of the translation: S. Fischer Foundation
by order of TRADUKI

Objavljivanje ovog dela podržala je književna mreža TRADUKI, koju čine Savezno ministarstvo za Evropu, integraciju i spoljne poslove Republike Austrije, Ministarstvo spoljnih poslova Savezne Republike Nemačke, švajcarska fondacija za kulturu „Pro Helvecija”, organizacija „KulturKontakt Austrija” (po nalogu Kancelarije saveznog kancelara Republike Austrije), Geteov institut, Javna agencija za knjigu JAK Republike Slovenije, Ministarstvo za kulturu Republike Hrvatske, resor za kulturu vlade Kneževine Lihtenštajn, Fondacija za kulturu Lihtenštajn, Ministarstvo za kulturu Republike Albanije, Ministarstvo za kulturu i informisanje Republike Srbije, Ministarstvo za kulturu i nacionalni identitet Republike Rumunije, Ministarstvo kulture Crne Gore, Ministarstvo kulture Republike Severne Makedonije, Ministarstvo za kulturu Republike Bugarske, Sajam knjiga u Lajpcigu i Fondacija S. Fišer.

traduki

Urednik
Srđan Srdić

Paskal Rebete

Teška kategorija

S francuskog prevela
Zorana Rackov

Kikinda, 2020.

Ne, nipošto, ne da bi stekao. Putovati da
bi osiromašio.
To ti je potrebno.

Anri Mišo
*Ugaoni stubovi*¹

¹ *Ugaoni stubovi*, prevod Bojan Savić Ostojić, izdavačka kuća „Arto“, godina izdanja 2018. *Prim. prev.*

I

pesma vodilja

U zapadnoj Australiji, u Pertu, kućna vaga mog brata registruje previsoku vrednost: devedeset tri kilograma i trista grama!

Nekoliko meseci ranije moj bilans uspeha u zimskoj korpi života već je bio premašio granicu od šezdeset godina koja izaziva teskobu. Svuda je bilo ljudi, došla je porodica – ah, ne svi! – brojni prijatelji i, tako mi svega, muka se pokazala kao radosna, izrazito alkoholizovana, kao što red nalaže kada ljudi organizuju rituale; ove prepreke smo savladali bez poteškoća, skoro spokojno.

Dakle, na kućnoj vagi svog brata otkrivam granice svoje ekstremnosti, fiksirajući broj jednog novog identiteta (prokleti prasac, debeloguzi!) i psujući u sebi kako mi se to neće ponoviti. Ali trenutno je tu, biće potrebno da s tim živim, da šetam svoju masu, jer sam,

pored ostalog, i zbog toga krenuo na ovaj put u daleke krajeve.

*

Moj brat živi sa ženom na dva hitra koraka od jezera Monže, savršeno *vraćenog u prirodno stanje*, gde sada građani pod stresom dolaze da se opuste. To beše desetinama hiljada godina zborna mesto Balaruka, starosedelačkog klana Njunga, koji su se okupljali da lumpuju, pevaju pogleda uperenih ka zvezdama i prizivaju svoje životinjske bogove pijući medovinu. Ovi ritualni susreti su obustavljeni 1920. godine, pre samo jednog veka.

Nema više starosedelaca u okruženju, stanarine su previsoke i prosečan građanin radije angažuje Azijate za uslužne poslove; brži su, efikasniji, vredniji i napokon *čistiji* od starosedelaca.

Na jezeru, crni labudovi; na obali, pelikan i papagaji koji kriče na eukaliptusu. Sada je sve u redu. Dugačka kolona automobila poput zmije šišti iza

pošumljenog pojasa koji razdvaja jezero i auto-put od osam traka. Vikendice oko jezera premašile su milion dolara. A ja devedeset kilograma.

*

Vrtim se oko jezera poput sitog zamorčeta u kavezu. Sada će biti potrebno da se izmirim s ovom novom korpulencijom... Dobro, budimo precizni, već sam po nekim naznakama opazio da se stvari menjaju a da tome nisam zaista pridavao pažnju: morao sam da kupim nove pantalone nakon što sam one u veličini 38–42 po evropskom standardu odložio u kontejner za prikupljanje tekstila, ali sam tada uveravao sebe da su se skupile prilikom pranja! A potom sam, daleko od ispraznosti ovog sveta, nudeći ovoj planeti samo svoj čisti um, godinama izbegavao ogledala na ulicama. Osim jedanput, kad pomislim u ovom času, slučajno, u odrazu u prozoru tramvaja broj četrnaest, u deliću sekunde koji sam odmah prekinuo... Zarobio sam, bez dozvole za lov, odblesak jednog

gojaznog čoveka, mlohavo zaobljenog poput Branda u *Kumu*, s profilom Orsona Velsa u... kako beše? Gledao sam ponovo, ne tako davno, novinski magnat, veličina i dekadencija, sranje! Moje pamćenje je takođe nabacilo kilažu i buni se uzaludno poput svinjske njuške u švargli.

Neki su mi ukazali na tu transformaciju: da se nisi ti malo ugojio? Hrabrom ili nepromišljenom prijatelju koji se usudio da izrekne komentar na moju liniju uzvraćao sam nekom lošom šalom poput ove: „Bolje velik stomak nego mali tumor!” i, zadovoljan svojom dosetkom, naručivao u istom trenu salatu sa safaladom – najbolja je u „Befu” u Delemonu – ili kordon ble s krompirićima, a najobilniji i najukusniji se služi u restoranu „Gran Sen Bernar” u Lidu.

*

Na jednoj žalosnoj vrbi neka usamljena vrana kriči poput deteta kom je uskraćena poslastica; na pauzu pozivaju putokazi – to se zove *totem fitness* – koji

opisuju vežbe za jačanje, razgibavanje i one za mišićni tonus. Šetam dva sata oko domorodačkog jezera hvatajući svojim sasvim novim samsungom S6 gotovo profesionalno držanje raznolikih krilatih životinja. Nekada je, čitamo na jednoj komemorativnoj tabli, lovac-sakupljač žrtvovao četiri sata u jednom danu kako bi prineo logorskoj vatri plen svoje krađe; ostatak dana je provodio u jelu, sanjarenju, pevanju, flertovanju i, opružen, u ispisivanju kružnih motiva po pesku kažiprstom ili nožnim palcem, kako bi, tokom popodnevnog odmora, pribeležio staze prošlosti, arabesku neba i godišnjih doba, krivulju vetrova i jezeraca.

Moje jedine umetničke pobude, iskazane upotrebom crnog spreja, potiču iz vremena kada sam bio gibak i lak, pa sam mogao da se uspužem uz skele crkve na kojoj su vršili popravke. Ispisao sam tamo NEMA BOGA NI GOSPODARA iz prkosa da poguram provokaciju do neba svoje adolescencije. Sada, kada je na australijskom pesku ili jurskom krečnjaku svaki trag uplitanja izbrisan, vetar sam odnosi crteže i reči revolta koje

su, s dobrim razlogom, tek podsetnik zapisan u žamoru poruka.

*

Moja socijalna i istorijska svest formirale su se tokom anarhističkih iskustava, ali i čitanjem i pripovedanjem o nejednakostima zbog kojih su oni iz mog plemena ispaštali zato što su pripadali malom narodu, s pogrešne strane razvoja: sile novca i trgovine su kolonizovale moje dok su se, kao kolporteri i posluga, u načinu života koji se ponavlja, bez uživanja, kretali zbog *putovanja* napred-nazad, unedogled, poput šrafa. Znam da bih ovde, na australijskoj zemlji, mogao da sretnem svoje kolonizovane *rođake*, starosedeoce, parije, otpadnike od pobedničkih društava. Danas, u Pertu, video sam samo četvoro u centru grada. Drugi su se vešto izvukli iz *Pesme vodilje*, knjige Brusa Čatvina koju sam započeo. U tom omažu nomadizmu, objavljenom 1987. godine, pisac aludira na jednog slikara iz plemena Pintupi, starog prepredenjaka po imenu Stan Tjakamara,

a pročitao sam i ime Fredi Tjakamara ispod jedne slike u muzeju umetnosti: ima drugih koji su umrli mladi, o kojima ne znamo ništa sem da su slikali, često na zahtev galerista i drugih posrednika ove „primitivne umetnosti” koja danas čini osnovnu industriju za preživljavanje domorodaca. Da umrem mlad i u dobrom zdravlju, za mene je kasno, ne postoji rizik da mi se to dogodi; moj brat, njegova žena i ja smo se nažderali raznovrsnog roštilja posluženog u jednoj staroj fabrici koja je preuređena u restoran po poslednjoj modi. Preci su rintali poput robova u fabrikama. One su preobraćene u restorane, sale za predstave ili umetničke galerije za imućne besposličare čiji sam zadrigli primerak ja postao. Odlazićemo uskoro da gledamo, kao u zoološkom vrtu ili muzeju, poslednje radnike za strugom ili glodalicom; poznavao sam ranije neke od njih u tom bastionu proizvodnje kutija za ručne satove što predstavlja kraj u kom sam rođen, sa onih stotina pripadnika radničke klase zabarikadiranih četrdeset pet sati nedeljno u fabrici svog gazde – komšije koji je uspeo u životu – i koji je, zbog činjenice da im je u blizini,

mogao da traži maksimum preciznosti i produktivnosti od svojih zaposlenih. Ostavio sam tamo čitav nokat pod presom čiju sam papučicu pritiskao deset hiljada puta dnevno. Trenutak nepažnje, sanjarenja u rasejanosti, i pljas! Previli su mi srednji prst, ali to me nije sprečilo da zahvalim na saradnji, a hiljadu franaka koje sam zaradio u sajdžijskoj industriji omogućilo mi je da odem do zemlje ljudi koji ne računaju vreme. Bio sam mršav, išao sa svojih dvadeset godina pešice, autobusom, kamion-stopom, prelazeći neku drugu pustinju, susrećući Tuarege, plave pustinjske ljude koji nas nude čajem i znakovnim razgovorom. Žene su mi se podsmevale zbog izostanka brade. Bila je to golobrada mladost i bez viška: ništa materijalno ne ostaje od ovog četvoromesečnog putovanja u Zapadnu Afriku do kopije potvrde o uplati koju su moji roditelji izvršili „Sviseru”; mogao sam da odem na svoje prvo putovanje avionom, od Dakara do Bazela, maltene go, ispijen do krajnosti, bolesne jetre; što me je po povratku koštalo nekoliko nedelja provedenih u bolnici.

Obožavam da jedem i pijem do iznemoglosti, „nikada dalje od neumerenosti”, zbijao je šalu moj deda Alber, krojač po zanimanju, visok metar i šumsku jagodu, bangav i lakrdijaškog osmeha, koji je služio kao stručnjak za sveštenečke mantije i crkvenjak dobrovoljac. Imao je deset derana s Luizom, svojom ženom, i iako star bio je prilično zajedljiv. Nije frapirao njegov veliki, starosedelački stomak, već njegovo šepanje. Drugi deda, Pol, bio je visok i snažan. E, da, nekad su postojali mama i njeni roditelji, tata i njegovi, i gomila tetaka i ujaka, mnoštvo braće i sestara od strica, tetke, ujaka, i postojalo je pleme, mnogobrojna porodica se redovno okupljala kako bi ponavljala rituale za koje se činilo da postoje odvajkada i da će postojati večno... To je bilo pre raskida, ponovo sastavljenih porodica, često razdvojenih, pre definitivnih razdora i neprikladnih brakova, pre staračkog doma, takođe pre velike planetarne pokretljivosti što rasejava porodice na četiri strane sveta. Dede su nam pokazivale ljubav potežući nam dlake s potiljka, zatim su igrali karte čitavo

nedeljno popodne, svako je pušio svoju cigaretu, otac svoje marke parizijen, i nismo smeli da otvorimo balkonska vrata, zbog baba i promaje! Dakle, Pol je pucao od zdravlja. S pantalonama podignutim do grudi, napetih tregera što su čvrsto, neumoljivo držali njegovu golemu trbušinu prodavca sukna. Kada je pepeo cigare padao na njegovu kravatu, bilo je vreme da se zabrine, da se vrati kući. Kakvo dostojanstveno držanje je isticao, kako je bio debeo. I star. Računam, sigurno je imao oko šezdeset godina i skoro sto kilograma.

Čovek ne bira babu i dedu, ali na kraju na njih liči i, jednog dana, sjedinjujemo se s njihovim pesmama, njihovim grimasama, njihovim hodom zato što ih znamo deset hiljada godina; poznajemo njihovo držanje i raspon glasa, oponašamo ih kako bi naši potomci to znali, kad na njih dođe red, i prožimali se svom tom kulturom koja ih čeka u starosti.

Mislim o tome šetajući po predelu pustinje Pinakls, nepreglednog peščanog prostranstva oker boje s desetina-ma hiljada ispupčenja nagrizenih i

rasparanih vetrom. Razmišljam o svojim precima izbledelih kostiju i mislim na one koji me prate i koji će me pratiti, a da me ne vide kako starim niti podižem tregere, kao prave dede u foto-albumima. Strahujem da neću doživeti zadovoljstvo da kao stari momak spokojno promatram mlade grančice kako produžavaju svoju vrstu. Moja dvojica deda bili su u poslu s tkaninama, a ja sam sebi izatkao lepu nepriliku. Nema vode u ovoj pustinji, sem u uglu mojih očnih kapaka.

Staza se završava ovde, što se odnosi i na ova tri kengura pokošena nasmrt na donjoj strani puta. Videću nakon toga, sasvim žive, boksere iz stripa. I jednog emua, osamljenog u svojoj neotesanosti divlje zveri.

Fransoaz Dolto je teoretisala o kompleksu jastoga u vezi sa stanjem adolescencije, kada stvaramo sebi oklop da bismo prekinuli veze sa svetom i zaštitili svoje slabo telo. U „Servantesu” jedemo one koje su naši domaćini upravo upecali na obali indijanske lokve. U stvari, ti morski rakovi bez klešta su langusti.

Da biste ih namamili u kavez, potrebno je u njega staviti ovčiju glavu

koja se pre toga raspadala u plastičnoj vreći. Ljuskari, to je dobro poznato, polude za mirisom strvine. Pisci takođe. Ali većina njih već živi u kavezu a da to ne zna, u iščekivanju slave. Uočavam takvu sposobnost nepomičnog putovanja kod ove nove rase sisara s motorom koje ovde zovu *sivi nomadi*: penzioneri koji su prodali svoju kuću kako bi pratili sunce u ogromnoj klimatizovanoj kamp prikolici. Kreću se naizmenično od juga ka severu, uvećavajući osećanje slobode hiljadama kilometara, kad padne večer, na zlosrećnim parkinzima, a njihov kavez s motorom u ravni iza stotinak drugih. Neobičan soj. Moja seda glava traži odmor, gasim se.